

JACOBI
GRETSERI
SOCIETATIS JESU
INSTITUTIONUM
LINGUÆ
GRÆCÆ
LIBER III.

DE
SYLLABARUM
DIMENSIONE.

PRO SCHOLA
RHETORICÆ
In faciliorem, breviorēque usum
redactus.

CASSOVIAE,
Typis Academicis Societatis JESU.
Annō Domini M. DCC. LI.

CAPUT I.

De Vocalibus brevibus, longis, ancipitibus, & Diphthongis.

CRæci habent Vocales septem: *a, ε, ι, η, υ, ω*. Ex his *ε*, & *ο*, semper breves sunt: *η*, & *ω*, semper longæ; *a, ι, υ*, ancipites, quòd modò producantur, modò corripiantur.

Ex Vocalium conjunctione nascuntur Diphthongi duodecim, quarum sex priores dicuntur propriæ, cæteræ sex impropriæ: *αι, αυ, ει, ευ, οι, ου*; *æ, η, ω, ηυ, υι, ωυ*, quæ omnes naturâ producantur.

Quia verò fieri potest, ut breves vocales quamvis naturâ breves, longæ fiant, & longæ, breves; docendum quibus modis id fiat. postea de ancipitum quantitate trademus regulas, quòd in his præcipua difficultas versetur.

De Positione.

I. **V**Ocalis brevis ante duas consonantes, vel unam duplicem ejusdem dictionis, Positione longa est. *τόξον, arcus, σίμας*, *κόνα*:

τόξ' ἀμφοτέρωθεν ἔχειν, Arcum in humeris habens.

II. Si altera consonans in fine præcedentis, altera in principio sequentis fuerit, nihilominus longa erit.

τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κῆρων Ἀγαμέμνων,
Hanc autem respondens allocutus est Rex Agamemnon.

III. Si utraque consonans, aut duplex sit in principio sequentis, producetur vocalis præcedens.

ἔλκετο δ' ἐκ κολεῖο μέγα ξίφος,

Traxit autem ex vagina magnum ensen.

IV. Interdum corripitur præcedens syllaba brevis, etiam si duæ consonantes, vel una duplex sit in principio sequentis:

ἢτε Ζάκυνθον ἔχον, quique Zacynthum habitant.

De Muta & Liquida.

I. **V**Ocalis brevis ante mutam, & liquidam sive ejusdem, sive diversæ dictiopis, communis est.

ὦ κύκλωψ κύκλωψ, πᾶ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι;

O Cyclops, Cyclops! quò mens tua avolaris?

II. Non modò λ & ρ, sed etiam μ & ν, apud Græcos liquefcunt, ut: *Cycnus, Tecmessa,*
καὶ λέγε τὸν βῶτ' ἀν νικῶ δάφνιν, αἰδῶ μάχεύμοι,
Et dic, bubulcum vinco Daphnin. Sed congregare mecum.

III. Vocalis brevis fit etiam apud Græcos communis ante litteras μν, κλ, πλ,
ἢτε καὶ ἀπάλαμνον περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει,
Quæ etiam ignavum ad opus excitat.

IV. Vocalem brevem etiam tunc sæpe pro communi habent Græci, cum solam liquidam antecedit.

Εὐτὺς δ' ἐλάτεια τεύχε κύνεσσι.

Fecit ipsos escas canibus.

De Modo, quò Vocol longæ, & Diphthongi sunt breves.

I. **U**T apud Latinos quælibet vocalis, & Diphthongus communis est in fine versûs.

II. Breves item esse possunt subsequente in altera dictione vocali aut Diphthongo; nec enim necessariò eliduntur vocales concurrentes, ut in latino carmine fieri solet.

ὁ Ζεὺς ἄποκα μὲν πέλει αἰθερος, ἄποκαδ' ὕει,
Et Jupiter quidem nunc serenus est, nunc pluit.
μύθοι ἀθηναίης, Διότ' Ὀ Minerva.

III. Idem sic interdum quamvis sequatur consonans in altera dictione,

εἰδὲ κεν οἴκαδ' ἵκωμαι φίλην ἐς πατρίδα γαίαν,
Quòd si domum venero, charam in patriam terram.

IV. Sæpius producit longa vocalis, & diphthongus, si in eadem dictione vocalem, vel diphthongum antecedit, quamvis aliquando corripitur, ut in hoc exemplo:

εἰδὲ γὰρ εἰδὲ δρύαντος υἱὸς κρατερὸς Λυκοῖργος,
Neque enim Dryantis filius, fortis Lycurgus.

V. Vocalis longa, vel anceps ante aliam Vocalem brevem vel longam non corripitur necessariò,

Φοιηέντα δράκοντα φέρων ἐνύχεσσι,
Cruentatum draconem ferens unguibus.

VI. Vocalis brevis ante aliam longam, vel
 Diphthongum corripitur, nisi producatur Li-
 centiâ quâdam.

πατὴρ ἀνδρῶν τε, θεῶν τε,
Pater hominum, & Deorum:

*Quot modis Quantitas Vocalium ancipitum
 cognosci possit, ac imprimis
 DE ACCENTU.*

I. **A**ncipitum syllabarum quantitatem agno-
 scere licet, 1. Ex Accentu. 2. Con-
 tractione. 3. Dialecto. 4. Derivatione. 5.
 Compositione. 6. Incremento Nominum. 7.
 Incremento verborum. 8. Regulis specialibus
 de ultimis syllabis, & aliis. 9. Ufu, & latinæ
 Prosodiæ Præceptis. 10. Ufu, exemplo vete-
 rum, & lectione Poëtarum.

II. Antepenultimâ acutâ semper brevis est
 ultima, exceptis Atticis ὀ μινέλεως, τῆς πόλεως,
Civitatis, τῶν πόλεων, exceptis item Diph-
 thongis αι, & οι, quæ in ratione accentuum ha-
 bentur breves. non autem in quantitate. ἡ
 πόρνια, *veneranda*. ἡ τράπεζα, *mensa*. ἡ ἀσέλ-
 γεια, *impuritas*. ἡ θεράπαινα, *ancilla*. τέτυφα,
 ἔτυφα, ἔτυφας &c.

III. Ultima brevis est, si penultima sit cir-
 cumflexa, nisi positio obstat, μῆσα, μῆσαν,
misæ. ἡ μοῖρα, *Parca*. βαρεῖα, *gravis*. ὄξεια, *acu-
 ta*. γινῶμι, *nosco*. αὐλαξ, *sulcus* &c.

IV. Cum penultima naturâ longa accentum acutum habet, anceps, quæ est in ultima, erit brevis: ἡ λήδα, *Leda*. ἡ δικαία, *justa*. λατρεία, *calus*. ἡ λινεΐα &c.

V. Quando masculinum in ρος, vel os prurum, acutum habet ante ultimam, fœmininum verò ejus in penultima, certum habeas, ultimam fœminini esse longam; ὁ ἅγιος, *sanctus*. ἡ ἁγία, *sancta*. ἡμέτερος, *noster*. ἡμετέρα, *nostra* &c.

VI. Anceps nominis acutum habentis in penultima brevis est, si ultima item brevis sit. τὸ ξύλον ξύλα, *lignum*. ὁ φίλος, *amicus*. τὰ φίλα, *amica* &c.

VII. Omnis circumflexa longa est: ὁ μῦς, *mus*. ὁ vel ἡ σῦς, *sus*. τὸ πῦρ, *ignis*. ὑμεῖς, *vos*. ἡμεῖς, *nos*. ὑμῖν, *vobis* &c.

De Contractione, & Dialecto.

I. Omnis syllaba ex contractione nata, si circumflexo notetur, siue non, longa est. κρέατα, κρέαα, κρέα, *carnes*. ἐβόαε, ἐβόα, *clamabat*. τῇ πόλει, πόλιες, πόλις; ὁ ἄεκον pro ἄκων, *invitus*.

II. Ἀλφα Doricum, natum scilicet ex η longum est. ἀσκητὰ pro ἀσκητῇ, *ornata*. Longum item est quod non venit ex η sed ex ε, αἶκα pro εἶκε.

III. Ἀλφα Æolicum breve est apud Poetas, quamvis ex η factum, ut: νύμφα pro νύμφη, *puella* pro κόρη *puella*.

IV. Æo

IV. *Æoles* quoque & etsi longum corripunt in accusativis pluralibus primæ & secundæ simplicium, & participiis in ας :

α πένια δίοφαντε, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει,

Paupeitas ô Diophante! sola excitat artes.

V. Ἀλφα Ionicum item breve est in penultima Præteritorum Ionicorum : γέγαα, μέμαα, ἔσαα, licet ex η oriatur ablato & ut : γέγηκα, μέμηκα, ἔσηκα ὅς.

VI. Ἀλφα Ionicè insertum tertiis personis pluralibus Passivis & mediis Præsentis, Præteriti, Plusquamperfecti, & futuri breve est : τεύφεται, verberari sunt. τυτθόιατο ὅς. κέανται, jacent.

VII. Ἀλφα Ionicum interpositum verbis circumflexis in αω producitur, si syllaba antecedens sit longa μαιάμαε, μαίμια, μαίμια, à μαίμια, impetu feror, valde cupio.

VIII. Si syllaba antecedens proximè litteram α sit brevis, ipsum etiam αλφα breve erit. Sic βοάα, μηχανάαται, ὅς. α prius breve habent.

IX. Personæ Ionicæ verborum in μι τιθείαςι, διδόασι, ξευγνύαςι ὅςια longum habent.

X. Breve est α ex η, per Diæresin natum ἤλων, ἐάλων captus sum. ἦγα, ἐάγα fractus sum.

XI. Quando ex Diphthongo vocalis abjicitur, anceps remanens brevis fit, Φεύγω, fugio. Φυγῇ, fuga. πείθω, persuadeo. πιδανός, probabilis.

XII. Quando Diphthongus propria vel impropria per Dialysin dissolvitur in duas syllas,

bas, tunc vocales ancipites corripuntur, ut
παῖς pro παῖς. εὖ pro εὖ. αἶψα pro αἶψα.

De Derivatione, & Compositione.

I. **D**erivata sequuntur naturam eorum à quibus derivantur: ὁ δίκαιος, *justus*, ἡ δίκαιη, *justitia*. δικάω, *justum facio*. ἡ δικαιοσύνη, *justitia*. Omnia primâ brevi. τιμῶ, *honoro*. ὁ τίμιος, *honorandus*. Primâ longa.

II. Multa, quæ suæ originis naturam non sequuntur, usu, & lectione assidue discenda sunt: ἡ μανία, *furor*, primâ brevi. ὁ μανικός, *μανιακός*, primâ longa &c.

III. Composita ferè sequuntur brevitatem vel longitudinem suorum simplicium, ἡ γυνή, *mulier*, primâ brevi. ὁ ἀνδρόγυνος, *Androgynus*. ἡ τιμή, *honor*. ὁ καὶ ἡ ἀπὸς, *inhonorus*. ὁ θυμὸς, *animus*. ὁ καὶ ἡ μεγαθυμὸς, *magnanimus* &c. Quædam tamen extra compositionem longa, breviter fiunt in ipsa compositione, ut: πᾶν πᾶν, *vārisoi* &c.

IV. Præpositiones in ancipitem exeuntes, hanc ultimam brevem habent, seu intra, seu extra Compositionem, ut: παρὰ, ἀμφὶ, περί, ἀνὰ, κατὰ, ἐπὶ, ἀντί.

V. Præpositiones, quæ in prima syllaba ancipitem habent, eandem corripunt, sive in compositione, sive extra, ut: κατὰ ἀνὰ.

VI. α Privativa particula brevis est ὁ ἀδάμας, *adamas*. ὁ ἀτομὸς, *insectus*. ὁ ἀκροσμός, *inor*. πᾶν, *αἰκλῆς*, *inglorius*.

VII. Corripiuntur ancipites harum vocula-
rum inseparabilium: ζα, αει, ιει, δυσ, βει, ὁ ζάδεⓈ,
divinus. ιειβώλαξ, fertilis &c.

VIII. Si prior pars Compositi in α, ι, vel υ
desinat, plerumque corripitur, ut: μεγάθυμⓈ,
magnanimus. λυσιμελής, solvens curas. ὁ καὶ ἡ
ἡδυεπής, suavis in dicendo.

De A, Incremento Nominum, præcipuè Quin-
ta Declinationis.

I. **A** Incrementum Doricum Genitivi singu-
laris primæ simplicium, & pluralis ejus-
dem, & secundæ simplicium longum est:
ΑἰνεῖαιⓈ, αἰνεαίων, μυσαίων.

II. Αλφα incrementum quintæ in Nominibus
Neutris in α ας αρ, breve est. τὸ σῶμα σώματⓈ,
corpus. τὸ σῆμα σήματⓈ, signum. τὸ κέρας κέρα-
τⓈ, cornu. τὸ φρέαρ φρέατⓈ, puteus.

III. Αλφα incrementum quintæ à nominibus
masculinis, & foemininis in ας breve est, ἡ παλλὰς
παλλὰδⓈ, Pallas. ὁ μέλας μέλανⓈ, niger. ὁ πάλας
πάλανⓈ, miser.

IV. Αλφα incrementum masculinorum, &
foemininorum in αρ & λς, breve est. ὁ μακάρ,
beatus. ἡ δαίμαρ, μχορ. ἡ ἄλς, mare. ὁ ἄλς, sal.
μακάαρⓈ &c.

V. Genitivus ανⓈ à recto αν longus est, quod
ferè ex accentu liquet. ὁ πτήν, πτῆνⓈ, παιᾶν,
παιᾶνⓈ, πᾶν πανός.

VI. Genitivus in αⓈ à nominibus ναῦς να-
vis, γραῦς ἀπυς, brevis est, ναός, γραός. Sicut &
illud

illud incrementum nominum syncopen patien-
tium; ὁ πατήρ πατράσι, ἀνδράσι, μητράσι.

VII. A incrementum a nominibus in ψ cor-
ripitur. ὁ ἄραψ ἄραβος, *Arabs*. λαίλαψ λαίλαπος
turbo &c.

VIII. A nominibus in ξ, aliquando breve,
aliàs longum est. ὁ κόραξ, κόρακος, *corvus*. φύλαξ
φύλακος *custos*, brevia sunt. At φαίμαξ, θώραξ &c.
a producunt.

De Jota, Incremento Quintæ Declinationis.

I. Jota incrementum neutrorum breve est
τὸ μέλι μέλιτος, *mel*. τὸ σίνηπι, σινήπιος
sinapi.

II. Fœmininorum quoque, & masculinorum
in ιος & ιδος & ιτος cum acuto in penultima
πόλις πόλιος, *civitas*. ἡ εἰς εἰδος, *Lis*. ἡ χάρις
χάριτος, *gratia*. Idemque πῖς πίνος cum suis com-
positis ὄστis, ἡ πῖς, ὁ, π, ὁ ὄφις ὄφιος, *serpens*.

III. Fœmininorum etiam cum accentu gravi
ἡ ἰδὸς ἡ ἀμαρυλλίς, ἀμαρυλλίδος, *Amaryllis*. ἡ ἀσπίς
ἀσπίδος, *clipeus*.

Except. Excipe 1. Fœminina, & masculina
duas in recto terminationis habentia, ut : δελ-
φίς vel δελφίν, δελφίνος. ἡ ἄκτις vel ἄκτιν ἄκτινος
radius.

2. Excipiuntur monosyllaba sive duarum
terminationum, sive unius tantum, ut : Διὸς
Jupiter. ὁ vel ἡ Διὶ Διὸς, *littus*. ἡ εἰς εἰνός
nasus &c.

3. Excipitur. ὁ καὶ ἡ ὄρνις ὄρνις, avis, penultima longa. ἡ μέρμις μέρμις, funiculus, & εὐκνήμιδες, bene ocreati.

4. Nonnulla, quæ Jota Genitivi circumflectunt, ut: ἡ κρηπίς κρηπίδος, crepido. κνημὶς κνημίδος, tibia. σφαλγίς, sigillum. ἡ κληίς, clavis. αἶψις, fornix.

IV. Jota incrementum nominum in ιξ & ιψ breve ἡ θριξ θριχός, capillus. καπλίθριξ καπλίτριχ, pulchricornus. κύλιξ ἰκος, calix. ἡ ἑλιξ ἰκος, involucrum &c

Excipe. ἡ τέττιξ τέττιγος, cicada. πέριξ ἰκος, perdx. μάστιξ ἰγος, flagellum. σμώδιξ, vibex. ὁ φόινιξ ἰκος, Ebanix. & nonnulla alia.

De Y Incremento 5ta Declinationis.

I. **Y** Incrementum à Nominibus monosyllabis in υς, & à neutris in υ, & ab iis, quæ accentum, vel gravem, vel circumflexum in ultima, vel gravem in penultima habent in υς & υς breve est: ὁ καὶ ἡ σῦς, ὤς, σὺς, sus. ὁ μῦς, mus. τὸ γόνυ γόνυος, genu. τὸ ἄστυ, hastula. βότρυς υς, botrus ὁ νέκυς υς, mortuus. ἰχθυός, piscis. ὁ φρύς ὁ φρύος, supercilium. μάστιγς, testis &c. quibus adde τὸ πῦρ πυρός, ignis. ὁ καὶ ἡ κύων κυνός, canis.

Exceptio. Producitur à Theocrito ἡ κώμις κώμιδος, manipulus. Aliæque ab aliis Poëtis.

II. Nomina in υν, quæ etiam in υς desinunt, incrementum habent longum. ὁ φόρξυς φόρξυς υς; ἡ γόρτυν vel υς γόρτινος. ὁ μόσσυν vel υς μόσσινος, turris lignea.

III. No-

III. Nomina in ξ & ψ ferè habent breve incrementum, ὁ ὄνυξ, *unguis*. ἡ ἄντυξ τυγῶ, *curvatura rota*. ἡ πτέρυξ υγῶ, *ala* συξ συγὸς, *styx*.

Excipe. ὁ κόκκυξ, *cuculus*. ὁ βόμβυξ, ὁ κήρυξ, *Ceryx*. Vide Emmanuelem. Quibus adde ὁ γρύψ γρυπὸς, *gryps*. Et ὁ γυψ γυπὸς, *vultur*.

De Quantitate Verborum in Præsenti, & Imperfecto.

I. **Q**uanta est syllaba immutabilis in præsenti, tanta est in imperfecto omnium modorum Activi, & Passivi etiam in Participiis. κείνω, *judico*. ἐκείνον, κείνομαι, ἐκεινόμεν, κεινόμενῳ *jota ubique longo*. γράφω, *scribo*. γράφομαι, ἐγγράφον, ἐγγράφμεν, γεγράφμενῳ, α *ubique brevi*.

II. Verba in υνω producant penultimam in Præsenti, & Imperfecto. μολύνω, *contamino*. πεισύνω, *mitigo*. βραδύνω, *tardo*. ιδύνω, *dirigo*. αἰμύνω, *ulciscor*. δύνω, *subeo* &c.

III. Verba in ανω, ut: μανθάνω, *placeo*. λαμβάνω, *sortior* &c. penultimam habent brevem.

Ἄλλ' ἔκ Ατρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἦδανε θυμῷ.
At non Atridi Agamemnoni placebas animo.

IV. Verba in υω & ιω sive plurium, sive duarum syllabarum, sæpe producant penultimam, & sæpe etiam corripunt, πύω, *spuo*. ποιπνύω, *ministro*. ιδρύω, *statuo*. θύω, *sacrifico*. λύω, *solvo*. διακρύω, *lachrymor*. φύω, *nascor*. κυλύω, *volvō*. ἀνύω, *perficio*.

De Quantitate Verborum in Futuris, & Aoristis.

I. Futurum primum quintæ conjugationis perpetuò corripit penultimam. ψάλλω, αἶρω αἶρω, tollo. μολύνω μολυνῶ, contamino. κλίνω, κλινῶ, reclino.

II. Anceps Aoristi secundi est brevis: κείνω, κεινον. λείπω ἔλιπον, relinquo φεύγω ἔφυγον τρώγω ἔτρωγον, comedo. λήβω seu λαμβάνω ἔλαβον, relinquo. φησίζω ἔφραδον, loquor.

III. Aoristus primus activus tam in quinta, quàm aliis conjugationibus penultimam habet longam, τίω, honoro. τίσω, ἔπσα. λύω, λύσω ἔλυσα, solvo.

Exceptiones. 1. Circumflexa nonnulla in τω, quæ in futuro, & quod hinc sequitur in Aoristo quoque primo; retinent. τελίω, perficio. τελέσω ἔτελεσα.

2. Verba quartæ conjugationis, quorum futurum in σω exit. φησίζω, φησίζω, φησίω, ἔφρασαν, loquor. γεινάζω, ἔγυνασα, flectens oro. ἰτοίμαίω, ἠτόιμασα, paro. ἰεζώ, ἔεσα, contendo. νομίζω ἠνόμισα, puto.

3. Idem fit etiam in verbis circumflexis in αω, nam quæcunque ex his ante α vocalem, consonantem habent præter ε, corripunt α in futuro, & in Aoristo primo; producunt verò si habent ε, vel vocalem ante α γελαίω, γελάσω, video. ἰγέλασα, risi. θλάνω ἰθλασα, frango. σπᾶω σπάσω ἔσπασα, vibro &c. ubique α brevis est. At in ἰάω, sino. δεῖω, facio. ἀκροαίω, audio.

audio, θεάω, specto, περᾶω, transeo. περῶ, con-
nor. longum est & futuri & Aoristi.

4. Poëtæ in hujusmodi Aoristis interdum
geminant, ut penultima producat: ἐβέλεσσα
ἐγέγασσα, φρεσσάμενος pro φρεσσίμενος.

5. Interdum producant sine ulla gemina-
tione :

σπασίμενος ταναήκης ἀπὸ παχέος περὶ μηρῶ.

Vibrans acutum gladium à crasso fœmore.

6. Sæpe etiam corripitur Aoristus ab aliis
Verbis deductus : ἐρύω, traho.

αὐτὸ ἔρυσαν μὲν πρῶτα, καὶ ἔσφαξαν, καὶ ἔδειραν.

*Retrò traxerunt primò, & maciârunt, & ex-
coriârunt.*

De Quantitate Verborum in Præteritis.

I. SI anceps sit brevis in futuro, vel Aoristo
primo, brevis quoque est in præteritis
activo, & Passivo, & in Aoristo, & futuro
passivo omnium modorum, γελάω, γελάω, γε-
γέλακα. εἶζω, εἶσω, ἔεικα. τίνω, τενῶ, τίτηκα,
κείνω, κεινῶ, κέκεικα, κέκεισαι. Hinc verbalia bre-
via κείμεα, κείσις, κειτῆς. Sic : φερίζω, φερίσω,
πέφερα, πέφεσμαι. Hinc φερίσις &c.

II. Quanta fuit anceps verbi in singulari,
tanta manet in Duali & Plurali, τέτυφα, τίτυπαι,
τιτήφατον, τετύφαμεν, τετύπαμεν, ἐτυφάμεθα,
τυφάτω &c.

Excipe. Tertiam personam pluralem in aoristo
hæc enim longa est : τετύφεσι, τετύπαι.

III. Participium fœmininum Aoristi primi in *ασα* longum est, *τύψασα, γράψασα, αἵξασα* ;
ἡ μὲν τὸν πύξασα, καὶ ασκήσασα χιτῶνα.

Illa quidem plicata, Ὁ ἀπταῖα τοῖα.

IV. Quoties ex præterito vel *κ* vel vocalis abjicitur, anceps, quæ remanet, corripitur :
πέφυκα, πέφυα ; *δέδοικα δέδοια*.

V. In aliis quoque temporibus anceps relicta ex abjectione alterius vocalis pro brevi habenda est : *ἔφυγον ἀφεύγω fugio, ἔλιπον ἀλείπω relinquo, ἤλυθον ἀελεύθω venio*.

VI. Breves sunt ancipites in Atticis verborum repetitionibus, tam in primis, quàm ultimis syllabis. *ἀκήκοα ἀκέω audiui, ἀλείψα ἀλείφω, ἡνχι. ἐλήλυθα ἐλεύθω, veni.*

VII. In aliis itidem verbis reduplications ancipitum breves sunt : *ἄχῃμι, doleo, ἀνάχῃμι, ἄλῃμι, ἀλάλῃμι, erro.*

VIII. Anceps ante *παι* naturâ brevis est. *εἰπίω, tingo. θάπῃω, sepelio. σκάπῃω, fodio. τύπῃω, percutio &c. Præter πίπῃω, cado. ῥίπῃω, jacio.*
 Hinc *βέβαφα τέταφα, ἔσαφα.*

De Quantitate Verborum in MI.

I. **P**ROPRIA reduplicatio verborum in *μι* brevis est, in omnibus temporibus, nisi obstat Positio : *πῖθῃμι, δίδωμι, ἐπῖθην, ἐδίδων, πῖθῃην, δίδοίην, δίδομαι, πῖθεμαι.*

II. Aliorum verborum reduplications, itidem corripuntur : *πῖθῃω, ποπο. δίδῃω, δο. τιτῃά-σκω, vulnere &c.*

Excorpitur γίνομαι, seu γίγνομαι, si tamen reduplicatione constet & γινώσκω.

III. ΑΛΦΑ secundæ Conjugationis ubique corripitur in Duali, & Plurali activæ vocis, & in singulari Imperativi & in Passivo, tam in singulari, quàm Plurali, exceptis tamen personis in ασι:

ἴσῃτον, ἴσῃτην, ἴσῃσαν, ἴσῃσαν.

ἴσῃμεν, ἴσῃμαι, ἴσῃθην ἴσῃθεις.

IV. Υ quartæ Conjugationis in singulari activi producitur: ζευγνυμι, ἐζευγνυν, ἐζεύγνυντι. In duali verò, & plurali, & in toto Passivo, & medio corripitur υ.

V. In Imperativo singulari corripitur υ in polysyllabis: κέκλυθι, κέκλυθε, ζευγνυθι, ac dissyllaba producuntur.

Regula cognoscendi Quantitatem aucipitum in primis & mediis syllabis Nominum.

I. **A**nceps vocalis ante aliam sive brevem, sive longam non corripitur necessarium, ut apud latinos: ἰὸς *venenum*, *sagitta*. αἷς *αἷς*, ἰητῆς, seu ἰατρὸς *medicus*, primâ longâ.

τλαῖης μὲν μενεαῖω ἐπὶ ῥοίμεν ταχὺν ἰὸν.

Ausis ne Menelao immittere celerem sagittam!

II. A in superlativo semper corripitur: σοφῆς *sapientissimus*, πραῦτατος *mitissimus*.

III. Nomina in ια cum acuto in penultima si ultimam habent longam, penultimam corripunt, σοφία, φιλοσοφία, μακία, συμφωνία, ἰσχυρία, & alia hujus generis.

IV. Breve est jota in Diminutivis in *ιον*, τὸ γραμματίον, *literula*. τὸ δογματίον, *dogma*. Et in comparativis neutris : βέλτιον, *melius*. ἡδον, *suavius*. γλύκιον, *dulcius*, & in multis substantivis ὁ βίος βίοςτος &c.

Corripitur item Jota in nominibus in *ιος*, ἀνθρώπινος *humanus*, & significantibus materiam. ὁ λίθινος, *lapideus*. κέδρινος, *cedrinus*, &c. Tempus item & horam significantia, ὁ ἱαρινὸς *vernus*, ὁ θερινὸς, *æstivus*. ὁ νυκτερινὸς, *nocturnus*. ὁ ὁπωρινὸς, *autumnalis*.

De quantitate ancipitum in ultimis syllabis.

I. **Ο**Mnia nomina cum accentu acuto in penultima secundæ simplicium in *ια*, *εια*, *εα*, *δα*, *θα*, *εα* producant ultimam, ἡ σοφία, *sapientia*. ἡ δαλεία, *servitus*. ἡ θέα, *spectaculum*. ἡ λίδα, *le-da*. ἡ μάςθα, ἡ πέτρα, &c. Excipe *ια* & μία *una*.

II. Nomina cum acuto in penultima, quæ ante α geminum habent Sigma, aut unam duplicem, corripunt ultimam, ὁσσα, *fama*. vox, λίσσα, *rabies*. δόξα, *gloria*. φύζα, *fuga*. διψα, *sitis* &c.

III. Omnia cum gravi in ultima secundæ simplicium habent α longum : ἡ χαρὰ, *gandum*. ἡ πονηρὰ, *mala*. ἡ ἀνθηρὰ, *florida*.

IV. Præter Verba, quorum α accentu cognoscitur, breve est α in omnibus neutris pluralis numeri : ξύλα, ἡδέα, ὀξέα, & in neutris singularibus quintæ θυμίαμα, *Thymiana*. σκεῦμα, *exercitus*, & in adjectivo neutro μέγα, *magnum*. Et in Accusativo singulari quintæ

simplicium, ut & contractorum, cū in
non contractum exit: τὸν τιτάνω, αἰάντω, δυν
μοσθένεα, βασιλεία.

V. A longum est in vocativo primæ simpli-
cis nominum in α, & in Duali, itémque in Duali
secundæ. Longi sunt vocativi Poëtici quintæ
simplicium. ὦ πολυδάμα, κάλχα, αἶτλα.

VI. Vocativi primæ in α nominum compo-
sitorum à verbis μετρώ, πωλώ, τείβω, item illi in
πα, πα, vel θα, & alii, qui contra communem re-
gulam in α exeunt, breves sunt, ut: ὦ γεωμέτρῳ
βιβλιοπώλῳ, παιδοτείβῳ, τοξότῳ &c.

VII. Omnes Præpositiones, & Conjunctiones
in α, & plerumque adverbia, suum α corripunt
licet Poëtæ versūs causâ sæpe producant.

I.

I. Jota non contractum corripitur in neu-
tris: μέλι, ἔνχαε, σίνηπι, πέπεε.

II. In Dativis quintæ τῷ αἰάντῳ, & in plurali
αἰάσι, & in aliis Declinationibus addito ι, αἰ-
νείασι, μέσαισι, λόγοισι.

III. In illis quoque per Paragogen acutis:
βίηφι, στρατόφι, ποντόφι, & in verbis ἔλθῃσι pro
ἔλθῃς.

IV. In vocativis quintæ, & nominativi abje-
cere solitis, ὄφι, ἔε, αἰμαρνηί.

V. In Pronominibus νῶι, σφῶι, σφίσι, & in Præ-
positionibus ἀμφί, περὶ, ἐπὶ, itémque Adverbiis,
& Conjunctionibus. ῥωμαῖσι, ἀμογῆτι, ὅτι.

VI. Adverbia, & Pronomina per Paragogen
jota additum habentia, producant illud ἡνῶις
τῆτοι, ὅττοι, τῆτονι, τῆτωι.

VII. Pro-

VII. Producitur etiam Jota ab Atticis ex ε, vel α, vel ο factum, ὀδὶ, τοδὶ, πονεῖ, ιετὶ, pro ὀδῇ, πονεῖα, τῆτο.

T.

I. Nomina neutra quintæ brevis habent υ: ἄκυ, arbo. πῶϋ, grex ovium ὄξυ, acutum γλυκὺ, ul-
ec ἡδύ, suave. δριμύ, acerbum. βαθύ, profundum.

II. Pronomen εὖ & Doricum τὺ, & multa Adverbia μεταξὺ, inter. μισσηγὺ, idem. Εἰ ἄν-
τικρὺ, contra; quod tamen aliquando produ-
ctum legitur.

III. Producent υ tertię Personę singularis numeri quartę Conjugationis verborum in μι in imperfecto, & Aoristo secundo, ἴδου, ἴφου.

IV. Ex resolutione Diphthongi brevis est tam in fine, quàm in medio ιῦ, ἰῦ, bene.

AN.

I. Longa sunt masculina in αν: ὁ τίταν, τιτᾶ-
νος, Titan. ὁ πᾶν πᾶντος, Πᾶαν. ὁ πᾶν πᾶντος,
Πᾶν Pastorum Deus.

II. Corripiuntur vocativi in αν, facti à flexis
per ιτος, & nomina, & participia neutra Aori-
sti primi, ᾤδῃαν, ὁ Ajax. τὸ τάλαν, mise um. τὸ
τύψαν, quod verberavit. τὸ ποιῆσαν, quod fecit.
Πᾶτε πᾶν τὸ παντος, omne, licet ejus composita
ᾤσαν σύμπαν, aliquando corripiantur.

III. Corripitur accusativus in αν secunde
Declinationis simplicis nominum habentium
α breve in Nominativo. τὴν μῆσαν, τὴν λύσαν,
τὴν ὄσαν, quę partim cognoscuntur accentu,
partim ex regulis jam traditis.

IV. Adverbia in *αν* longa sunt, *πέραν, ultra.*
λίαν, valde. ἑὺαν, vox bacchantium. ᾄγαν, nimis.

AP.

Brevia sunt finita in *αε*: τὸ νίκταε, *nectar.* τὸ ἥπαε, *jecur.* τὸ δέλεαε, *esca.* τὸ ὄναε, *somnia.* Adverbia αὐταε, *ceterum. ἄφαε, statim.*

Excipe Monosyllaba, ὁ κάε, ὁ ψάε, & si quæ hujus generis occurrunt, γὰρ tamen corripitur & interdum producitur.

ΑΣ.

I. Longus est Nominativus singularis primæ simplicium ὁ Ἀινείας, & Accusativus pluralis ejusdem, & secundæ simplicium τὰς Ἀινείας, τὰς μύσας, nisi per Dialectum contrahantur.

II. Longa sunt nomina flexa per ντος αἰας, αἶαντος, *Ajax.* ὁ κάλχας κάλχαυτος *Calchas.*

III. Πᾶς cum compositis, ᾄπας, σύμπας, *omnis.*

IV. Participia Masculina ας, τύψας τύψαντος, ὁ ἴσας, ἴσαντος, ὁ ποιήσας, ποιήσαντος.

Brevia sunt feminina in ας, ἡ λάμπας, λάμπαδος, ἡ μονὰς, *unitas.* Et masculina ὁ μέλας, *niger.* ὁ τάλας, *miser.* ὁ μέγας, *magnus.* Et neutra in ας: τὸ κέρως, *cornu* τὸ κείας, *caro.* τὸ σίλας, *lumen.*

V. Corripiunt Accusativi plurales quintæ simplicium τιτάνας, βότρυας, ῥήτορας, & quos Poætæ formant à Pronominibus ἡμέας, ὑμεῖς, σφίς *Ec.*

IN.

I. Breves sunt Accusativi quintæ in *iv* nominibus Barytonis : ἔειν, ὄφιν.

II. Pronomina Poëtica μιν, & νιν, τιν & τειν, pro σοί, σφίν, νῶϊν, σφῶϊν; Adverbia πάλιν, *iterum*. πρὶν, *prius*; & illæ syllabæ, quibus additur, τύπῃσιν, λέγῃσιν, τιτῶσιν. Quædam tamen interdum producuntur.

III. Dativi ὑμῖν & ἡμῖν longi sunt, ut ex accentu constat, corripuntur tamen retracto accentu, & in acutum commutato : ἄμμιν, ὕμμιν, vel ἡμῖν, & ὕμιν.

IV. Longa sunt ἡ ἀκτίν, ὁ δελφίν, ἡ ἰν, ἡ βίν, ἡ σαλαμίν & *similia*, quæ in *ivos* Genitivum formant, & Dicatalecta dicuntur, quòd in *iv* & *is* terminentur.

IS.

I. Corripuntur nomina acuti accentûs in *is* : ἡ πόλις, *urbs*. ἡ ἑλις, *Lis*. & omnia nomina, quorum Genitivu in *ιδ* breve exit, sive acutum habent, sive non; ἡ τυραννίς, τῶν τυραννίδος, *tyrannis*. ἡ βεισηνίς, βεισηνίδος. *Briscis*. τῆς βεισηνίδος. *At*. κίς longum est.

II. Producent *is*, quorum augmentum longum est, cujusmodi sunt omnia Dicatalecta superius memorata, & præterea ἡ κρηνίς, *crepido*. κνημίς, *ocrea tibiale*. ἡ σφραγίς, *sigillum*. ἡ κληίς, *clavis*.

III. Adverbia in *is* corripuntur *ἄλīs, τὰς, δις, τετράκις, πεντάκις, τοσάκις, bis, tertius, quater, quinquies, sex, ἑκοσάκις, vicissim.*

TN.

I. Accusativus quintæ in *u* corripitur *ἔδον, γλύκον.*

II. Et Participia neutra quartæ in *μι* ζευγνύσθαι & Conjunctiones *οὖν, τοίνυν, igitur.* & præpositio *σύν.*

III. Producuntur, quæ duas in recto terminationes habent: *ὁ φῶρυς, Phorcys. ὁ μῦθος, domus lignea* Et quæ ut nominativi habent longum: *ἰλὺς, limus. ἰχθυς, piscis. ὁ φρύς, supercilium.* & similia, *ἴλυν, ἰχθύν.*

IV. Producuntur prima personæ imperfecti, & Aoristi secundi verborum in *μι*: *ἔτιμι, ἔφην, ἔδην,* & adverbium *οὖν* cujus quantitas patet ex accentu.

TP.

Finia in *u* dicuntur esse longa à Grammaticis: *ὁ ψῖθος, susurro. ὁ μαρτυρ, testis. τὸ πῦρ, ignis.* In obliquis tamen certum est corripi ut supra diximus.

TS.

I Corripuntur Adjectiva in *u* accentu gravi: *ὁ γλυκὺς, ὁ βραχύς.*

II I cinque Substantiva: *ὁ πέλεκυς, securus. ὁ πήχυς, cubitus. ὁ πρεσβυς, senex levis. ὁ χίλυς, chelys. ἡ χλαμὺς, chlamys. ὁ καὶ ἡ ἱμάτιον, adverbium.*

advena ὁ βότρευς, *botrus*. κόρυς, *galea*. ὁ σάχρυς, *Spica*. ὁ νέκυς, *mortuus*.

II. Producentur Substantiva accentûs gravis, quæ in Genitivo habent *os* purum, ut : ἱλὺς, *limus*. τηδὺς, *Tethys*. οἰζὺς, *miseria*. ἐρινὺς, *Erinnys*. ἰδητὺς, *cibus*. νηδὺς, νηδύς, *venter* αἰχλὺς, *caligo*. ἡ πληθὺς, *multitudo*. Quibus adde ἡ ἄρεα ἄρεως, *rete*.

IV. Longæ sunt secundæ Personæ indicativi præsentis, & Imperf. & participia masculina in *os* verborum in *μι* quartæ conjugationis : ζεύγους, ἰζεύγους.

V. Producentur etiam Dicatalecta. ὁ φόγκυς, ὁ μόσους.

Cætera, quæ Greſſerus acuratè congeſſit, de Syllaba Comuni, Licentiis Poëticis, variis Carminum generibus, Caſura, Patronymicis, Figuris Poëticis, partim cum latina Proſodia communia ſunt, reliqua verò Magiſtri inſtitutione, lectione bonorum Authorum, Thematibus inſtigatione, ſeu reſolutione plenius ad diſcenda ſunt.

CATECHISMI PETRI CANISII

CAPUT I. DE FIDE, ET SYMBOLO FIDEI.

Quis dicendus est Christianus, atque Catholicus?

Qui Baptismatis Sacramento initiatus, Jesu Christi veri Dei atque hominis salutarem doctrinam in ejus Ecclesia proficitur; neque sectis vel opinionibus ullis ab Ecclesia Catholica alienis adhæret.

Quibus de rebus primum docendi sunt Christiani?

De Fide, Spe, Charitate, Sacramentis, & Officiis justitiæ Christianæ.

Quid est Fides?

Donum DEI ac lumen, quo illustratus homo firmiter assentitur omnibus, quæ DEUS revelavit, & nobis per Ecclesiam credenda proposuit; sive scripta illa sint, sive non sint.

Quæ summa est Fidei, seu omnium credendorum?

Symbolum Apostolorum in duodecim distinctum Articulos.

Qui sunt isti duodecim Articuli?

Hi videlicet:

1. Credo in DEUM Patrem omnipotentem Creatorem Cæli, & Terræ.
2. Et in JESUM Christum, Filium ejus unicum, Dominum nostrum.
3. Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.
4. Passus

4. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus.
5. Descendit ad inferos; tertia die resurrexit à mortuis.
6. Ascendit ad cœlos; sedet ad dexteram DEI Patris Omnipotentis.
7. Inde venturus est judicare vivos & mortuos.
8. Credo in Spiritum Sanctum.
9. Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communionem.
10. Remissionem peccatorum.
11. Carnis resurrectionem.
12. Et vitam æternam. Amen.

Quid sibi vult primus Symboli Articulus?

Credo in DEUM Patrem.

Ostendit primam in Deitate personam, Patrem scilicet cœlestem & æternum: cui nihil factu impossibile sit, vel difficile; qui cœlum & terram, visibilia simul & invisibilia cuncta ex nihilo produxit & producta usque conservat, & gubernat, summa boni ac & sapientiâ.

Quid verò Secundus Articulus?

Et in JESUM Christum Filium ejus.

Commonstrat secundam in Deitate personam, JESUM Christum scilicet, Filium DEI naturalem, unicum illum, ab æterno genitum, & Patri consubstantialem, Dominum ac Redemptorem nostrum, ut qui nos perditos liberavit.

Quid porro tertius?

Qui conceptus est de Spiritu Sancto.

Mysterium proponit Dominicæ Incarnationis: quia idem DEI Filius de cœlis descendens, humanam naturam assumpsit; sed modò singulari prorsus, ut qui conceptus fuit sine Patre, ex virtute Spiritûs Sancti, & natus ex MARIA Virgine illibata.

Quid verò quartus?

Passus sub Pontio Pilato.

Mysterium tractat redemptionis humanæ: nam idem verus DEI filius, secundum humanam illam naturam assumptam, extrema verè passus est pro nobis peccatoribus omnibus

mnibus redimendis. Unde licet agnus esset sine macula tamen sub Pontio Præsidente, in crucem suffixus, in crucem mortuus, & deinde sepultus fuit.

Quid autem quintus?

Descendit ad Inferos.

Mysterium resurrectionis Christi complectitur, qui secundum animam quidem Patres à limbo liberaturus descendit, tertio vero post mortem die resumpto corpore, propria factus est redivivus.

Quid sextus Articulus?

Ascendit ad cœlos.

Mysterium affert gloriose Ascensionis Christi, ut qui post expletum redemptionis nostræ opus ad Patrem transiit ex hoc mundo, & cœlos sua virtute triumphator ascendit, atque in ipsa æterni Patris gloria super omnia est collocatus.

Quid septimus?

Inde venturus est judicare vivos, & mortuos.

Demonstrat extremum iudicii diem, quando Christus humana in carne visibilis rursus de cœlo descendet, ac tremendum aget iudicem omnium proborum, ac improborum, & reddet unicuique secundum opera ejus.

Quid verò octavus?

Credo in Spiritum Sanctum.

Exhibet tertiam in Trinitate Personam, Spiritum Sanctum, qui ex Patre, Filioque procedens, unus, verus, æternusque Deus est, & regnat cum Patre, & Filio, & proinde cum utroque simul adoratur, & conglorificatur.

Quid nonus Articulus?

Sanctam Ecclesiam Catholicam.

De Ecclesia docet, quatuor nobis esse credenda. Primum: Ecclesiam esse unam, nimirum in uno Spiritu Christi Jesu, in una fide, fideique, & Sacramentorum doctrina, in uno capite ac rectore universalis Ecclesiæ Vicario Christi scilicet, ac Divi Petri Successore. Secundò: hanc ipsam Sanctam esse, tum quia à Christo Capite & Sponso suo, cui per fidem, & Sacramenta conjungitur, sanctificatur: tum quia

quia à Spiritu Sancto perpetuò gubernatur. Tertio: eandem esse Catholicam, seu universalem, quia toto orbe diffusa, Christi fideles omnes omnium temporum comprehendit. Quarto & postremo: in hac ipsa Ecclesia communionem esse Sanctorum; puta, non eorum solum, qui in terris credentes peregrinantur, verum etiam, qui carnis mortali a se exiit, vel regnant in caelo, vel illic regnaturi, in igne purgatorio suorum peccatorum sordibus expiantur. Qui quidem veluti unius corporis membra se invicem juvant mutuis officiis, meritis, orationibus, & Sacro Sanctae Missae Sacrificiis, Sacramentorumque Ecclesiae virtute participant.

Quid porrò decimus?

Remissionem peccatorum.

Offert presentem Dei gratiam peccatoribus omnibus, nè quis de venia peccatorum suorum consequenda unquam desperet; modò in Ecclesia perseveret Catholica, & ritè ejusdem Sacramenti utatur.

Quid autem undecimus?

Carnis Resurrectionem.

Mortuos omnes ad vitam excitandos asserit, & novissimum judicii diem confirmat. Nam ante Christi tribunal in carne redivi omnes apparebimus, ut recipiat unusquisque prout gessit in suo corpore, sive bonum, sive malum.

Quid demùm postremus?

Et vitam æternam.

Fidei, & virtutis Christianae præmium, beatam immortalitatem ostendit; ut certò sciamus, post hanc vitam superesse aliam longè diversam, verèque securam, beatam, ac sempiternam, quæ credentibus, & optemperantibus Christo, destinata sit.

Quæ est Summa omnium Symboli Articulorum?

Corde & ore confiteor Dominum Deum, quo nihil aut majus, aut sapientius, aut melius potest excogitari, etiam, & unam in essentia, seu natura Divina, & trinum in personis esse, utpote Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; ità, ut hi tres unus sint; unus, verus, æternus, immensus.

mensus, & incomprehensibilis Deus, ex quo, per quem
& in quo sunt omnia. Pater est Conditor universorum,
Filius Redemptor omnium, Spiritus Sanctus Ecclesiae, seu
Christi fidelium Sanctificator & Rector. Igitur huic san-
ctissimæ & individuae Trinitati, respondent Symboli tres par-
tes præcipuæ: Prima, quæ de creatione est, Patri: Secun-
da, quæ de redemptione, Filio: Tertia, quæ de sanctifi-
catione, Spiritui Sancto accommodatur.

Quid est Ecclesia?

Est omnium Christi fidem, atque doctrinam profitea-
rium congregatio, quæ sub uno, & summo post Christum
capite, & Pastore in terris gubernatur.

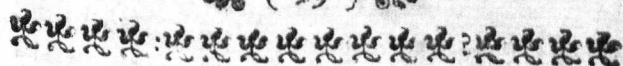
Qui ab Ecclesia prorsus alieni sunt?

Primum Judæi, & infideles omnes, atque à fide apo-
stata; deinde hæretici, ii scilicet; qui eam baptizati sint,
contra Catholicam fidem cum pertinacia tuentur errorem.
Præterea Scismatici: qui à pace, & unitate Catholica ipsi
se segregant. Postremò, qui à Communione Sanctorum
à participatione Sacramentorum, & ab Ecclesiæ suffragiis
divinisque officiis, per Ecclesiæ potestatem legitimè ex-
cluduntur: unde & excommunicati dicuntur. Qui om-
nes à Christi corpore, quod est Ecclesia, sejuncti, &
alienati sunt; proindeque spiritualis vitæ, ac salutis ex-
pertes manent, sathanae, mortisque perpetuæ, nisi resi-
piscant, obnoxii; ac vitandi quidem illi omnes Catholi-
cis: sed imprimis hæretici, & schismatici, non minus
quàm pestis quædam exitialis, fugiendi, ac execrandi sunt.

*Quæ demùm est simplex, brevis, & recta fi-
dei regula. quâ Catholici ab Hæreticis differ-
untur?*

Ea est, Christi fidem atque Ecclesiæ auctoritatem in-
tegram profiteri, illudque ratum ac fixum tenere, quod
Ecclesiæ Catholice Pastores atque Doctores credendum de-
finierunt.

Cæterum, si quis Ecclesiam non audiêrit, Sit tibi (in-
quit, Christus ipse) sicut Ethnicus & Publicanus. Non
enim habebit DEUM Patrem, qui Ecclesiam noluerit ha-
bere Matrem.

CAPUT SECUNDUM.

DE SPE, ET ORATIONE DOMINICA.

Quid est Spes?

Virtus est divinitus infusa, per quam certa cum fiducia nostræ salutis, & æternæ vitæ bona expectantur.

Unde modum rectè sperandi, & petendi discimus?

Ex oratione Dominica, quam Christus ipse Dominus & Magister noster ore suo sacrosancto tradidit, & præscripsit.

Recita per partes Orationem Dominicam?

Prima Petitio.

Pater noster, qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum.

Secunda.

Adveniat regnum tuum.

Tertia.

Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra.

Quarta.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Quinta.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Sexta.

Et ne nos inducas in tentationem.

Septima.

Sed libera nos à malo. Amen.

Quid sibi vult initium hujus Orationis?

Pater noster, qui es in cælis,

Præfatiuncula est, quæ nos memores reddit summi beneficii, quo Deus Pater per Christum nos sibi in filios ad-

optivos,

optivos, & hæredes cooptavit. Atque hoc dulci Patri nomine provocamur, tum ad eum redamandum, tum ad precandum magna cum fiducia.

Quid explicat prima Petitio?

S. nctificetur nomen tuum.

Proborum filiorum justum, & liberale desiderium. Hi petunt semper & ubique in se aliisque promoveri cognitionem, timorem, honorem, amo em, & cul um ære Majestatis: & quidquid demum ad summi optimique tris gloriam spectat.

Quid secunda petitione ag mus?

Adveniat regnum tuum.

Petimus gloriam regni cœlestis, æternæque felicitatis nobis donari, ut citò cum Christo in sempiternum regnemus.

Quid tertia?

Fiat voluntas tua.

Petimus divinæ gratiæ nobis opem adesse, ut Patris voluntatem in terra, sicut Beati omnes in cœlo faciunt, sincere, alacriter, & constanter adimpleamus.

Quid quarta?

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Petimus suppeditari nobis, quæ ad vitam, sive corporis, sive animæ, fovendam & sustentandam spectant, ut victum, & vestitum, verbum Dei & Ecclesiæ Sacramenta.

Quid quinta?

Et dimitte nobis debita nostra.

Petimus veniam, ac remissionem peccato um, parati vltissim remittere, quod in nos alii peccaverunt.

Quid penultim?

Et ne nos inducas in tentationem.

Petimus in hac tanta vitæ imbecillitate, divina virtute fulciri, atque adversus mundum, carnem, diabolum defendi; nè quocunque modo tentationi succumbentes, peccato consentiamus.

Quid

Quid septima, & postrema petitione?

Sed libera nos à malo.

Petimus DEI benignitatem, quâ ipse nos liberet, & vindicet à miseria, tum corporis, tum animi, sive in hac vita, quoad salutem nostram congruit; sive in futura. Et additur Amen: hoc est, fiat, sive fiet, ut spem desideriumque monstremus accipiendi ea, quæ septem his petitionibus continentur.

Quæ Summa est priorum hujus Orationis Petitionum?

Priores quatuor ostendunt, quæ hic bona sperare ac petere debeamus. Inter quæ primum ac summum est, divinæ Majestatis honor & gloria. Proximum nostra felicitas: huic accedit DEO debita obedientia. Postremum est, corporis, animæque sustentatio necessaria. Hæc summam continentur prioribus quatuor.

Quæ est Summa reliquarum petitionum?

Tres posteriores continent mala, quæ deprecari debemus; ut sunt peccata, quæ nobis regnum DEI præcludunt; tum tentationes, quæ, nisi ope divina protegamur, suavi ad peccandum nos pertrahunt; ac postremo hujus, ac futuræ vitæ calamitates. Docet igitur Dominica precatio simul & bona petere, & mala deprecari.

Quomodo recitas Salutationem Angelicam

V. Matri?

Ave MARIA gratiâ plena, Dominus tecum, Benedictus tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Jesus. Sancta MARIA, Mater DEI, ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis nostræ. Amen.

Unde modus Deiparam Virginem salutandi profluxit?

Primum ab exemplo Angeli Gabrielis, & Sanctæ Elisabethæ, deinde ex usu ipso, & Consensu Ecclesiæ Catholicæ.

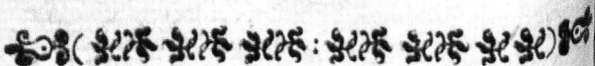
Quem verò fructum adfert hac salutatio?

Sacro sanctæ Virginis & Dominicæ Incarnationis gratiam, æquæ ac salutarem nobis reficit memoriam; ac præterea

terea monet, ut gratiosæ Virginis favorem, atque apud
DEUM intercessionem nobis conciliemus.

Quid discimus ex hac Salutatione?

Eximias dotes, ac laudes incomparabilis Virginis: de
quod Dñi donis, ac virtutibus amplissimis referta; quod
eadem Virgo, & Mater; quod inter omnes omnium tem
porum mulieres benedicta; quod Regis Regum, Christi
DEI, & Domini nostri Paens, ac proinde Inventrix gra
tiae, ac Genitrix viæ nobis extitit,

CAPUT TERTIUM.
DE
CHARITATE, ET DECALOGO.

Quid est Charitas?

Infusa à DEO virtus, quâ DEUS propter se diligitur, pro
ximus autem propter DEUM.

Quot sunt charitatis praecepta?

Duo principalia: Diliges Dominum DEUM tuum ex toto
corde tuo, ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis.
Hoc est primum & maximum mandatum. Secundum vero
simile huic. Diliges proximum tuum, sicut te ipsam. In
his universa lex pender, & Propheta.

Quò indicio se prodit charitas erga DEUM?

Si ejus observes mandata. Hæc est enim Charitas DEI
ut mandata ejus custodiamus: & mandata ejus gravia non
sunt. Et ipse Christus docet: Qui habet mandata mea, &
servat ea, ille est, qui diligit me.

*Quomodo se prodit, & cognoscitur charitas
erga proximum?*

Charitas patiens est, benigna est, charitas non emula
tur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa,
non querit, quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat
malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem
veri.

veritati, omnia suffert, omnia eredit, omnia sperat, omnia sustinet.

Cur præcepta Decalogi Decem proponuntur?

Etsi duo sint charitatis præcepta, in quibus plenitudo legis versatur, tamen præcepta Decalogi idcirco adijciuntur, ut perspicue magis omnes intelligant, quæ ad charitatem tum DEO, tum proximo exhibendam pertinent.

Qua sunt præcepta Decalogi?

- I. Ego sum Dominus Deus tuus, non habebis Deos alienos coram me, non facies tibi sculptile, ut adores illud.
- II. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum, nec enim infonstem habebit Dominus eum, qui assumpsit nomen Domini Dei sui frustra.
- III. Memento, ut diem Sabbathi sanctifices.
- IV. Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.
- V. Non occides.
- VI. Non mœchaberis.
- VII. Non furtum facies.
- VIII. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.
- IX. Non concupisces uxorem proximi tui.
- X. Non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, & universa, quæ illius sunt.

Quid sibi vult primum præceptum?

Non habebis Deos alienos.

Prohibet, ac damnat cultum falsorum Deorum, artem magicam, vel divinatoriam, observationes superstitiosas, omnem denique cultum impium, è diverso autem requirit, ut unum DEUM optimum, Maximum credamus, colamus, & invocemus.

Licetne Sanctos colere, & invocare?

Licet, non ad eum quidem modum, quò jubemur Deum colere, & invocare, tanquam Creatorem, & Redemptorem, & Largitorem bonorum omnium: at longè inferiori gradu, nimirum veluti dilectissimos DEI amicos, nostrosque apud ipsum intercessores, & patronos.

Huicne praecepto adversatur cultus imaginum Christi, ac Sanctorum?

Nequaquam: quia praecepto huic, non facies tibi Sculptile, causa mox additur: ut adores illud, videlicet Ethnicorum more, qui falsorum Deorum statuunt simulacra, & idola sua impiè colunt. Nos autem in imaginibus Christum, & Sanctos: quos representant, pio à Majoribus tradito more veneramus.

Quid secundum prohibet?

Non assumes nomen Domini DEI tui in vanum?

Verat abusum divini nominis, & irreverentiam, quæ committitur à perjuris, & blasphemis, per Deum, Sanctos, vel creaturam aliquam, absque gravi causa, veritate, ac reverentia jurantibus.

Quid imperat tertium praeceptum?

Memento, ut diem Sabbathi sanctifices?

Vult Sabbatum, seu diem festum in Ecclesia piis operibus celebrari, quod fit adeundo templum, & audiendo Missam. Laborare verò hoc tempore, & occupationibus addictum esse servilibus, planè interdicat.

Quid injungit quartum?

Honora Patrem, & Matrem.

Ut his, qui secundum Deum vitæ nostræ sunt authores, reverentiam, obedientiam, opemque præstemus, ac omni demum officii genere, illis ipsis satisfaciamus. Deinde jubet, ut Magistratus civiles, tum Ecclesiasticos, parentum, & Majorum locò habeamus, illorum dicto lubentes pareamus, & revereamur potestatem, auctoritatem.

Qua ratione potestatem, & Auctoritatem Ecclesiasticam reverebimur?

Videlicet si sacris, & œcumenicis conciliis, si receptis Apostolorum institutis, ac decretis, probatis Majorum consuetudinibus, denique si summis Ecclesiæ Pastoribus, ac Pontificibus, tribuerimus, quam singularem illis debemus observantiam, obedientiamque. Ubi vel maxime peccant, qui cultum divinum, & sanctiones, ceremoniasque Ecclesiasticas convellunt, atque contemnerant, tum qui Synodis & Pontificibus obtreant, ac in Sacerdotum jura, & templa involant, sacra profanantes.

Quid sibi vult quintum præceptum?

Non occides.

Prohibet vim externam, cædem & injuriam omnem, quæ corpori, & vitæ proximi adferri possit. Ad hæc iram, odium, rancorem, indignationem, & quosvis affectus ad proximi læsionem quovis modo spectantes excludit, & penitus refecat.

Quid vetat sextum?

Non mœchaberis.

Fornicationem, adulterium, & obscænos, illegitimosque concubitus: tum quidquid honestati, verecundiæ, & ingenuo pudori adversatur. Nam & qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in corde suo.

Quid præcepto septimo cavetur?

Non furtum facies.

Omnis rei alienæ illicita contrectatio, & usurpatio: ut sit in furto, rapina, usura, lucris injustis, & iniquis contractibus: demum quibusvis commutationibus, & distributionibus, quibus christiana charitas læditur, & proximus circumvenitur.

Quid in octavo agitur?

Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

Interdicitur testimonium falsum, mendacium, perjurium, & omnis linguae contra proximum abusus: ut est in

in fufurronibus, detractoribus, maledicis, adulatoribus, mendacibus, ac perjuris.

Quid poftrema duo praecepta?

Non concupifces uxorem, nec rem proximi tui.

Vetant concupifcentiam uxoris, ac rei alienae: quoniam, quod alienum eft, haud folum injuftè, & pro libidine noftra occupare non licet: fed ne voluntate quidem ad illud appetendum ferri debemus, ità, ut noftris rebus contenti, absque omni invidia, æmulatione, & cupiditate vivamus.

Quae summa, quifve finis Praeceptorum Decalogi?

Nimirum, ut DEUS, & proximus fincerè diligantur: cujus rei fymbolum fuit in duas tabulas Decalogi à Deo facta diftinctio: in priore quidem tabula tria docentur, quae ad charitatem DEI: in fecunda verò feptem, quae ad dilectionem proximi fpectant, explicantur.

Qua ratione praecepta primae tabula charitatem DEI edocent?

Quoniam tollunt, & prohibent vitia cultui, honorique DEI maximè contraria, idololatriam, apoftafiam, haerefim, perjurium, fuperftitiones: admonent autem, verum, purumque DEI cultum corde, ore, ac opere fideliter exhibendum effe ubi fit, utique folus verus Deus cultu Laetitia colitur, & adoratur.

Quomodo praecepta fecundae tabula charitatem proximi explicant.

Eo ipfo, quòd noftrum erga proximum officium ordine complectuntur: videlicet, ut non folum Majores honoremus, fed etiam opere, verbis, ac voluntate prodesse omnibus, & nocere nemini studeamus, five copius proximi, five perfona juncta conjugio, five bona fortunae confiderentur.

Quæ summa est præceptorum de proximo diligendo?

Hæc ipsa nimirum : Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris ; omnia verò, quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc est enim lex & Prophetæ.

Suntne præter Decalogum alia præcepta?

Sunt utique, nec solum utiliter illa, verùm necessariò observanda : præsertim Ecclesiæ præcepta, cui veluti sanctissimæ Matri, sponsæque Christi, aures, & mentes præbere Catholici Filii omnes debemus.

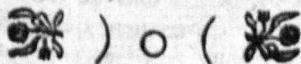
Quot sunt præcepta Ecclesiæ?

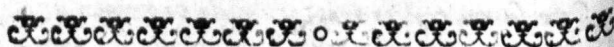
Præcipua quinque numerantur.

- I. Statutos Ecclesiæ festos dies celebrato.
- II. Sacrum Missæ officium diebus Festis reverenter audito.
- III. Indicta certis diebus jejunia, & à quibusdam cibis abstinentiam observato.
- IV. Peccata tua Sacerdoti proprio, aut alteri cum ejus facultate, singulis annis confitetur ; & sacrosanctam Eucharistiam ad minimum semel in anno, idque circa festum Paschæ sumito.
- V. Diebus ab Ecclesia interdictis, nuptias non celebrato.

Quem fructum adfert horum observatio præceptorum?

Hæc, atque id genus alia Ecclesiæ tum instituta, tum præcepta, primùm fidem, humilitatem, obedientiam Christianam exercent, deinde cultum divinum, honestam disciplinam, & publicam tranquillitatem alant, conservant, & ornant, eoque mirificè conferunt, ut decenter, & ordine cuncta in Ecclesia peragantur, præterquam quòd æternam vitam mereamur, si illa ex charitate observemus.

CAPUT QUARTUM. DE SACRAMENTIS.

Quid est Sacramentum?

Est invisibilis gratiæ signum visibile, ad nostram sanctificationem divinitus institutum. Aliud enim est, quod in Sacramento videmus, aliud, quod in eo accipimus; signum videmus externum, occultam verò & spirituale gratiam, quæ res dicitur Sacramenti, accipimus.

Quot sunt Sacramenta?

Septem, quæ à Christo Domino instituta, ab Apostolis tradita, & in Ecclesia Catholica semper conservata, ad nos usque pervenerunt. Sunt autem hæc: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, extrema Unctio, Ordo, Matrimonium.

Quare Sacramenta veneranda, & summo in pretio habenda sunt?

Primum quidem, quia à DEO, & Christo Domino in Lege nova instituta: deinde quia gratiam DEI nobis necessariam, eamque uberrimam non modò significant, verum etiam cœli vasa quædam Sacra Divini Spiritus continent, & ritè suscipientibus conferunt: Ad hæc quoniam adversus peccatum præsentissima sunt remedia, seu divina medicamenta nostri Samaritani: Postremo, quia bonis gratiam habentibus, eam ipsam conservant, augent & amplificant.

Cur Sacramentis caremonia solemnes ab Ecclesiasticis adhibentur?

Multis profectò, & gravibus de causis: Primum, ut Sacramentorum administrationem spectantes, admonerentur, nihil hic profanum, sed arcana quædam, & divini plena mysteriis geri, quæ singularem reverentiam exigant. Deinde ut ad Sacramenta ipsa accedentibus

cultum promoveant interiorem, quem Deus præcipuè postulat, & cujus veluti Signa, testimonia, & exercitia sunt ceremoniæ. Præterea, ut Sacramenta administrantes, majori cum dignitate, & fructu munus suum obeant, dum veteris Ecclesiæ institutis, Sanctorumque Patrum vestigiis fideliter inhærent. Constant enim hujusmodi ceremonias plerâque inde à temporibus Apostolorum, per continuam successionem ad nos usque in Ecclesia perseverasse. His deinùm retinetur honesta, religiosaque disciplina, his fovetur publica tranquillitas, quæ sæpè rituum externorum aut immutatione, aut innovatione graviter inturbatur.

Quid est Baptismus?

Primum, maximèque necessarium legis novæ Sacramentum, quod semel in aqua confertur, quo spiritualiter renascimur, & peccatorum plenè remissione percepta in filios DEI adoptamur, hæredesque vitæ cœlestis adscribimur.

Quid est Confirmatio?

Est baptizatis collatum ab Episcopo Sacramentum, in quo per sanctum Chrisma, & verba facio sancta confertur gratia, & robur spiritûs additur, tum ad firmiter credendum, tum ad nomen Domini, quando sic est opus, liberè confitendum.

Quot sunt præcipua de Eucharistia doctrina capita scitu necessaria?

Quinque: Primum est ejus veritas. Alterum est, panis, & vini in Christi corpus, & sanguinem conversio. Tertium, Adoratio debita. Quartum, ejus oblatio. Quintum & postremum, ejusdem Sacramenti sumptio.

Quid est veritas Sacramenti Eucharistie?

Nimirum hæc: Christum verum DEUM, ac hominem verè, ac integrè in hoc Sacramento contineri, & nobis adesse, ubi Sacerdos ritè ordinatus panem, & vinum verbis illis arcanis, & à Christo traditis consecrârit.

*Qua fit conversio per verba illa, quibus Sacerdos
hoc Sacramentum consecrat?*

Ea, ut per ipsa verba operante Christo, panis, & vinum in Christi corpus, & sanguinem Dominicum convertantur, & transubstantientur, atque ita panis, & vinum esse desinant in Eucharistia.

Qua Sacramento huic debetur Adoratio?

Eadem sanè, quæ Christo Domino, ac æterno Deo debetur, quippe quem illic præsentem agnoscimus, id est, que religioso tum corporis, tum animi cultu, ut par est, hoc Sacramentum supplices veneremur.

Quare censetur hoc Sacramentum oblatio?

Quia est novæ Legis Sacrificium, & oblatio munda, cruentis legis Judaicæ Sacrificiis inerteuta succedens, quæ pro vivis, ac defunctis Christi Fidelibus in Missa offertur, ac celebratur. Unde fit, ut Eucharistia non solum à fidei populo sumatur, sed etiam pro peccatis à Sacerdotibus ad Dominicæ Passionis, ac mortis contritiæ commemorationem quotidie immoletur, semperque oblata fuerit in Ecclesia Dei.

Quid in Sacramenti hujus sumptione servandum?

Quod fides, & auctoritas sanctæ matris Ecclesiæ docet, videlicet Christiano Laico sat esse, sub una specie panis, totum Christum accipere: & ex hac sumptione consequi, ut qui non indignè accesserit, ingentem Dei gratiam, ac æternam quoque vitam obtineat, qui verus, ac integer Sacramenti hujus fructus existit, eoque fit efficacior, quod sæpius sacra & salutaris illa communio dignè iteratur.

Quid est Pœnitentia?

Est secunda post naufragium tabula, & necessarium remedium lapsis Sacramentum, in quo remissio peccatorum, & à reis petitur, & à Sacerdotibus tribuitur.

Quot sunt partes, & actiones Pœnitentiæ?

Tres: Contritio, vel dolor animi peccata sua detestantis, & ad vitam meliorem aspirantis: Confessio, seu

Qui potest homo cavere peccatum, & bonum facere, seu præstare justitiam?

Non id per se quidem, sed Christi gratiâ, ac spiritu instructus Christianus potest, ac debet, quantum hujus quidem vitæ status admittit, justè vivere, & legem implere.

Quotuplex est peccatum?

Duplex, Originale, & Actuale.

Quid est Originale?

Quod ab ortu nobis congenitum per Baptismum in Christo condonatur.

Quid est Actuale?

Dictum factum, vel concupitum contra, vel præter legem DEI, aut Ecclesiæ.

Quotuplex est peccatum?

Duplex: Mortale sic dictum, quia mortem animæ præsentem adfert. *Anima enim, quæ peccaverit, ipsa morietur. Ezech. 18.* Et veniale, ut cui venia facile tribuitur, & sinè quo nec justi quidem vivunt.

Quibus gradibus ad peccatum deducimur?

His tribus: Suggestione, delectatione, consensu, seu deliberata voluntate peccandi.

Qui sunt supremi gradus peccantium?

Eorum, qui scientes, & prudentes ex mera peccant malitia, qui etiam de peccato ipso gloriantur; & qui bene monentibus obstrepunt, ac salutaria consilia prorsus contemnunt.

Quare peccatum fugiendum?

Quia Dominum Deum offendit, summum bonum eripit, & summum malum affert peccanti, dum divinam tollit fructificationem, nunquam recuperandam, & penas æternâ que accersit sempiternas.

Quæ dicuntur peccata capitalia?

Septem: Superbia, avaritia, luxuria, invidia, gula, ira, accidia.

Quæ

*Qua ratione vitari, & vinci peccata hæc
possunt?*

Si Jesu Christi gratiæ cooperemur, peccatorum damna, & pericula considerantes, & virtutes septem his peccatis contrarias exercentes.

Quæ virtutes peccatis Capitalibus adversantur?

Hæ septem: Humilitas, largitas, castitas, benignitas, temperantia, patientia, devotio, seu sedula pietas.

Quæ peccata in Spiritum Sanctum committi dicuntur?

Ea, quæ suâ malitiâ sic divinam excludunt gratiam, ut neque in hoc sæculo, nisi ægrè admodum, neque in futuro remittantur.

Quæ sunt peccata in Spiritum Sanctum?

Sex: Præsumptio de misericordia DEI, vel de impunitate peccati, desperatio, agnitæ veritatis impugnatio, fraternæ charitatis invidentia, obstinatio, & impenitentia.

Quæ peccata in Cælum clamare dicuntur?

Quæ per se vehementer abominanda sunt, & aperte humanæ Charitatis jura violant, unde vindictam clamare perhibentur, & horrendis sæpè modis in hac vita divinitus vindicantur.

Quot sunt peccata in Cælum clamantia?

Hæc quatuor: Homicidium voluntarium: peccatum Sodomiticum, oppressio pauperum, viduarum, atque pupillorum: demùm merces operariorum defraudata.

Quæ peccata dicuntur aliena?

Ea, quæ ab aliis quidem committuntur, sed nobis interim authoribus, vel quoquò modò adjutoribus, aut saltem non impediuntibus, ut idcirco nobis etiam imputentur.

Quot modis aliena peccata nobis imputantur?

Novem his modis: Confiliò, jussione, consensu, irritatione, laudatione seu adulatione, reticentiâ culpæ alienæ, conniventiâ vel indulgentiâ, rei alienæ participatione, & pravâ facti alieni defensione.

Quæ dicuntur opera carnis?

Ea, quæ homines secundum carnem viventes, & à Dei filiis spiritualibus degenerantes committere solent.

Quæ sunt opera carnis?

Paulus ea recenset in hunc modum: manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immundities, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, commestiones, & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Galat. 5.

Estne satis Christiano malum fugere, & à peccato declinare?

Nequaquam, sed præterea bonum agere, & virtutes exercere necesse est. Alioquin scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi. Jacob. 4.

Quid boni faciendum est Christiano?

In genere quidem quidquid boni lex naturalis, divina, vel humana præcipit, vel ostendit: in specie verò pro sua quisque vocatione præstare officium, & acceptæ Dei gratiæ cooperari cum gratiarum actione debet. Omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth. 7.

Quæ sunt precipua bonorum operum genera?

Ea, quibus sobriè justè, pièque vivitur in hoc sæculo, & per quæ iidem justi magis, magisque justificantur, & sancti indies sanctificantur.

Quotuplicia sunt hæc bonorum operum genera?

Triplicia, utpote Jejunium, eleëmosyna, seu misericordia, & Oratio, de quibus ita legimus: Bona est Oratio cum jejunio, & eleëmosyna. Tob. 12.

Quis est fructus bonorum operum?

Habent ea promissionem, ac mercedem hujus, & æternæ vitæ, DEUM placant, gratiam conservant, & augent, denique christiani hominis vocationem certam faciunt, atque consumant.

Quid est Jejunium?

Est certis diebus juxta morem, & præscriptum Ecclesiæ carnibus abstinere, & saltem unica cibi refectio in die contentum vivere frugalius. Sed si generatim hoc nomen accipias, jejunium est quædam corporis castigatio piè suscepta, ut vel caro spiritui subjiçatur, vel obedientia exerceatur, vel DEI gratia impetretur.

Quid est Oratio?

Est mentis in DEUM elevatio, per quam vel mala deprecamur, vel bona nobis, aliisque petimus, vel DEO benedicimus.

Quid est Eleëmosyna?

Est beneficium, quo alterius miseriæ ex commiserationis affectu subvenimus.

Quotuplex genus est misericordia, seu Eleëmosynæ?

Duplex: Alia quippe sunt opera misericordiæ Corporalia, alia verò spiritualia: quoniam vel ad corporalem, vel ad spirituales miseriæ proximi sublevandam spectant.

Quot sunt oppra misericordia corporalia?

Septem: Esurientes pascere, potum dare sitientibus, operire nudos, captivos redimere, ægrotos invisere, hospitio peregrinos suscipere, mortuos sepelire.

Quot sunt opera misericordiae spiritualia?

Sunt & ipsa septem : uti peccantes corrigere, dubitantibus rectè consulere, pro salute proximi DEUM orare, consolari inest, ferre patienter injurias, offensam remittere.

Quae sunt virtutes omnium praecipuae?

Post Theologicas quidem illas, de quibus dictum est, fidem, spem, & charitatem, praecipuae sunt Cardinales, quae Christianos cumprimis decent.

Quae dicuntur virtutes Cardinales?

Quae tanquam fontes aliarum, & cardines, omnem honestae vitae rationem continent.

Quot sunt Virtutes Cardinales?

Quatuor : Prudentia, Justitia, Temperantia, & Fortitudo, quibus in Christo consequitur homo, ut providè, justè, temperanter, ac fortiter in omni vita degat, ac placeat DEO.

Quae dicuntur dona Spiritus Sancti?

Septem illa, quae super Christum requievisse Propheta testatur, & quae ab ipso, ceu fonte omnis gratiae, in alios derivantur. Ut donum Sapientiae, donum Intellectus, Consilii, Scientiae, Fortitudinis, Pietatis, ac Timoris Domini.

Quenam illa, quae fructus Spiritus vocant?

Ea, quae pii secundum Spiritum viventes operantur, & per quae spirituales à carnalibus dignoscuntur.

Qui sunt fructus Spiritus?

A Paulo Apostolo sic numerantur : Charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Galat. 5.

Quae dicuntur Beatitudines Evangelicae?

Illae, propter quas in Evangelio etiam hi, qui miseri prorsus, ac infelices videntur, beati, ac felices pronuntiantur.

Quot

Quot sunt Evangelica Beatitudines? Octo.

Quas ità Christus in monte tradidit:

Matth. 5.

I. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum
cœlorum. II. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt ter-
ram. III. Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabun-
tur. IV. Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quo-
niam ipsi saturabuntur. V. Beati misericordes, quoniam
ipsi misericordiam consequentur. VI. Beati mundo
corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. VII. Beati paci-
fici, quoniam filii DEI vocabuntur. VIII. Beati, qui
persecutionem patiuntur propter Iustitiam, quoniam
ipsorum est regnum cœlorum.

Quæ dicuntur Evangelica Consilia?

Videlicet, quæ per Evangelium non tanquam ad salu-
tem necessaria, sed veluti suscipientibus magis expedita,
atque utilia à Christo non præcipiente quidem, sed con-
sultante proponuntur.

Quot sunt Evangelica Consilia?

Principalia tria sunt, nimirum: Paupertas voluntaria,
castitas perpetua, & obedientia integra, quæ propter DEUM
homini religiosè exhibetur.

Quæ hominis Novissima dicuntur?

Ea, quæ homini ad extremum accidunt, ut: Mors,
Judicium, Infernus, & cœlestis Gloria. De quibus ità
docet Sapiens: In omnibus operibus tuis memo-
rare novissima tua, & in æternum non
peccabis.

F I N I S.

7.345

1860

Pathe

ma

Pathe

PA 1621

